

Spor Sektöründe Çalışan Sağlık Değerlendirmesi: Spor Lisesi Mezunları Örneği*

Can NAKİP¹ , Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOCUĞU²

Özet

Amaç: Bu araştırma spor lisesi mezunlarının spor sektöründe çalışan sağlığına dair değerlendirmelerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini 2023 yılında Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinde spor lisesinden mezun olmuş gönüllü 21 birey oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, "amaçsal örnekleme" yöntemiyle oluşturulmuştur. Bu çalışmada, nitel araştırmalarda veri elde etmek için kullanılan görüşme tekniği kullanılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler, içerik analizi yapabilmek amacıyla yazılı metne dönüştürülmüştür. İçerik analizi ile verilerin içerisinde saklı olma ihtimali olan gerçekler gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır. Veriler dört safhada analiz edilmiştir. Birinci aşamada veriler kodlanmıştır, ikinci aşamada temalar tespit edilmiştir, üçüncü aşamada kodlar ve temalar düzenlenmiştir ve son aşamada bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır.

Bulgular: Araştırmanın bulgularında spor liselerinden mezun bireylerin spor sektöründe çalışan sağlığına ilişkin farkındalıklarının olmadığı saptanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların çoğunluğu çalışma ortamlarını çalışan sağlığı açısından yetersiz gördüğü tespit edilmiştir. Bu durumun katılımcıların özellikle psikolojik olarak iyi olma hallerini olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak, bu çalışma spor sektöründe çalışmayan katılımcıların fiziksel ve ruhsal bir gerileme düşüncesi içerisinde olduklarını ve bu durumun katılımcıların gündelik yaşantılarını olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Spor İşgücü,
Spor Sektörü,
Spor Lisesi,
Çalışan Sağlığı.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 14.12.2023

Kabul Tarihi: 29.01.2024

Online Yayın Tarihi: 15.03.2024

DOI: 10.18826/useeabd.1404597

Employee Health Assessment in The Sports Sector: The Example of Sports High School Graduates

Abstract

Aim: This research was conducted to determine the evaluations of sports high school graduates regarding the health of employees in the sports sector.

Methods: The sample of the research consists of 21 volunteer individuals who graduated from sports high schools in 7 geographical regions of Türkiye in 2023. The sample of the research was created by the "purposive sampling" method. In this study, the interview technique used to obtain data in qualitative research was used. Interviews with participants were converted into written text to conduct content analysis. With content analysis, facts that may be hidden in the data were tried to be brought to light. The data were analyzed in four phases. In the first stage, the data was coded, in the second stage, themes were identified, in the third stage, codes and themes were organized, and in the last stage, the findings were defined and interpreted.

Results: In the findings of the research, it was determined that individuals who graduated from sports high schools were not aware of the health of employees in the sports sector. In this context, it was determined that most of the participants viewed the working environments as inadequate in terms of employee health. It was determined that this situation negatively affected the participants' psychological well-being.

Conclusion: In conclusion, this study shows that participants who do not work in the sports sector are in a state of physical and mental decline, and this situation negatively affects the daily lives of the participants.

Keywords

Sports Workforce,
Sports Sector,
Sports High School,
Employee Health.

Article Info

Received: 14.12.2023

Accepted: 29.01.2024

Online Published: 15.03.2024

DOI:10.18826/useeabd.1404597

GİRİŞ

Spor, bireylerin daha önceden belirlenmiş kurallara uyarak rekabet etmek, yarışmak ve kazanmak için mücadele etmek amaçlı yaptığı aktivitelerdir. Yapılan bu aktiviteler belirli amaçlar çerçevesinde bireylerin bir araya gelerek birlik olması hususunda güdüleyici bir görev görür. Spor, bireye saygınlık ve şöhret kazandırabilecek, toplumların takdir edebileceği, kaybetme ve kazanma duygularının kişiler

¹ Sorumlu Yazar: Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, can_nakip@hotmail.com

² Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Spor Yönetimi Bölümü, matakocugu@marmara.edu.tr

* Bu araştırma 1. yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

tarafından içselleştirilebildiği fiziksel aktiviteler olarak tanımlanabilir (Ataçoğlu ve Zelyurt, 2017). Spor, toplumda kültürel kalkınmanın, ekonomik gelişimin ve sosyal etkileşimin temel unsuru olan bireyin, zihinsel ve bedensel sağlığı geliştirme, karakterinin ve kişiliğinin oluşmasına katkıda bulunma ve bireyin yetenekleri ile becerilerini destekleme süreçlerinde etken bir unsurdur. Bununla birlikte spor bireylerin toplum ile uyumlu yaşamasını ve toplumlar arasında uyumlu olmayı, barış ve dayanışmayı teşvik eder (Bindesen ve Bindesen, 2020). Gelişmiş toplumlarda sporun sosyal yaşama olan etkisinin yanı sıra; kültürel gelişim ile refah seviyesindeki artışa da katkısı olduğu bir gerçektir (İmamoğlu, 1992; Heper ve ark., 2012; Şahin, 2014; Afacan ve Avcı, 2019). Sporun iş gücü pazarındaki konumu düşünüldüğünde de ekonomik refah seviyesini geliştirmedeki katkısı da yadsınamayacak düzeydedir. Spor endüstrisi önemli bir faaliyet ve endüstri alanı pozisyonuna gelmiştir. Bu açıdan ele alındığında amaç sadece sportif faaliyetler yapmak değil, bu faaliyetler çerçevesinde ekonomik projelerin de geliştirilmesi olmuştur. Sporda ekonomik ve faaliyet ilişkisi önem arz etmektedir. Ekonomik olarak sportif faaliyetler ülke ekonomisine istihdam ve üretim gibi konularda büyük katkılar sağlamaktadır (Ekren ve Çağlar, 2003). Sportif aktivitelerde kullanılan malzemeler veya sektörel hizmet özellikleri açısından ekonomiyle iç içe olduğu görülmektedir. Spor yayınları, spor turizmi, spor kıyafetleri ve aletleri, spor tesisleri gibi birçok alan spor ve ekonomiyi birleştirmektedir (Atalay ve Ay, 1996).

Sporun ekonomiye olan katkısının artırılması hususunda devlet eliyle spor liseleri vasıtasıyla yetişmiş bireylerin spor sektöründe yer almasının, spor sektörünün büyümesini desteklediği görülmektedir. Toplumda kendisine mühim bir yer edinerek gelişmeyi sürdüren spor, insanların yaşamlarında daha aktif olmasını sağlamak, doğru bilgiler ile bireylerin sağlıklı bir bedensel aktivite zamanı geçirmesine katkıda bulunma rolünü üstlenmiştir. Bu çerçevede de spor alanında eğitim görmüş bireylere gereklilik duyulması ve akabinde spor alanında istihdam alanı ihtiyacı hasıl olmuştur (Taşmektepligil ve ark., 2009). Hâlihazırda çağdaş eğitimin amaçlarından biri de günümüzde kişilerin kendilerini yetenekli gördükleri alanlara doğru yönlendirmektir. Öğrencilerin yetenek sınavları ile alım yapan liselere yönlendirilmesi de bu hususu desteklemektedir. Türk eğitim sistemi, liselere gidecek öğrencilere farklı alternatifler ile akademik fırsatlar sunarak; öğrencilerin ilgili, bilgili ve becerikli oldukları alanlarda eğitim hayatlarına devam etmelerine olanak tanır. Bu olanaklardan bir tanesi de spor liseleridir. Spor liseleri beden eğitimi ve spor ile ilgilenen yahut bu alanlara ilgi duyan öğrenciler için özel yetenek sınavları yaparak, başarılı olan öğrencilerin okula kaydını alan ve öğrencilere özel olanaklar sağlayan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaöğretim kurumlarıdır (Şentürk, 2016). Spor Liseleri spor iş gücü piyasasına insan kaynağı yetiştiren ilk basamaktır (Karapınar, 2007).

Spor lisesi

1980 yılından beri spor liselerinin Türkiye' deki uygulama ve isimlerinde sürekli değişikliklere gidilmesi sebebiyle, spor liselerinin fonksiyonu tartışılmıştır. Oysaki Avrupa birliğindeki ülkelerde benzer kurumların Türkiye' deki spor liselerine nazaran daha fonksiyonel olduğu saptanmış ve akabinde Avrupa' daki bu okulların daha işlevsel okul şartlarının bulunduğu tartışılmıştır. Sonuç olarak araştırmacılar bu farklılığın spor liselerinin kültürel örgüsü ve etkili okul konseptinden kaynaklandığı konusunda hemfikir olmuşlardır (Şentürk, 2016).

2023 yılı itibariyle Türkiye' de Millî Eğitim Bakanlığının örgün eğitim istatistik yayınına göre 73 farklı ilde 98 adet spor lisesi ve 1 adet özel spor lisesi olmak üzere, toplamda 99 adet spor lisesi bulunmaktadır (MEB, 2022). 99 adet lisenin 38 adedi tematik lisedir. Millî Eğitim Bakanlığının kararlaştırdığı branşlar çerçevesindeki eğitim öğretim faaliyetleri spor liselerinde yürütülmektedir. Spor liseleri 2004-2005 eğitim-öğretim yılında; bu liselerden mezun olan öğrencilerin spor alanında yeterli beceri ve bilgi edinmeleri, alakadar oldukları branşlar ile ilgili yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim almaları ve dünyadaki gelişmeleri gözlemleyerek Türk sporunu en güzel biçimde temsil yeteneğine sahip, Türk sporuna katma değer katabilecek, başarılı, bilgili ve yetenekli sporcuların yetiştirilmesi maksadı ile kurulmuştur (Karapınar, 2007).

Hâlihazırda eğitim-öğretim etkinliklerini sürdüren spor liselerinin genel özellikleri şu şekildedir (Dilekçi, 2021):

- Eğitim Süresi: Eğitim-öğretim süreci dört yıl sürmektedir.
- Yerleşim: Türkiye' de spor liseleri farklı illerde bulunsa da henüz tüm illerimizde mevcut değildir.
- Eğitim: Spor liseleri Ortaöğretim Genel Müdürlüğü kontrolünde yönetilir.

- Özel Yetenek Sınavı: Spor liselerine öğrencilerin yerleşebilmesi için, öğrencilerin bu liselerin yapmış oldukları özel yetenek sınavlarına katılım sağlayıp başarılı olmaları gerekmektedir. Spor liselerinin yapmış olduğu bu özel yetenek sınavına girilebilmesi için öğrencilerin Liselere Geçiş Sınavı'na (LGS) katılmalarına lüzum bulunmamaktadır.
- Dersler: Spor liseleri spor kulüpleri değildir. Bu liseler Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmî kurumlardır. Bu sebepten mütevellit bu okullarda edebiyat, matematik gibi derslerin programları uygulanır. Amaç öğrencilerin hem spor alanında hem de akademik alanda yetkinliklerini geliştirmesini sağlamaktır.
- Spor Dersleri: Spor derslerinde spor dersleri 9. ve 10. Sınıf düzeylerinde %30-35 civarındayken; 11. ve 12. Sınıf düzeylerinde ise bu niceliğin %55-60'lara yükseldiği gözlemlenmektedir.
- Belge: Spor liselerinden mezun olan öğrencilere, okul öğrenimi boyunca almış olduğu bir uygulama ders ile ilgili, öğrencinin kendisinin belirlediği bir spor branşında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından kendisine antrenörlük belgesi verilmektedir.
- Üniversite Eğitimi: Spor lisesinden mezun olan öğrenciler, üniversite öğrenimleri için genellikle spor ile alakalı bölümleri tercih etmektedirler.
- Kariyer: Spor Lisesinden mezun olmuş bireylerin üniversite öğrenimlerinin de bitmesi akabinde, spor sektöründe kendilerine rahatça yer edilmeleri ile mesleki gelişmelerini de spor alanında sürdürebilmektedirler.

Millî Eğitim Bakanlığı, spor liseleri vasıtasıyla spor alanında yetenekli ve istekli olan öğrencilere hem akademik başarılarını arttırmak hem de spor becerilerini geliştirmeleri için imkanlar sunar ve bu alanda uzman olmak isteyen bireylerin yetiştirilmesine katkıda bulunur. (MEB, 2010).

Çalışan sağlığı

Robinson ve Elkan (1996)'ya göre sağlık, "bireylerin yaşamı sürdürebilme yeteneği" olarak tanımlanırken, Bowling (1991)'ye göre "yüksek seviyede moral, fiziksel ve psikolojik ahenk, hayattan alınan zevk, toplum ile bütünleşme, stres ile baş edebilme ve kuvvetli bir sosyal destek yaklaşımının kurularak bu yaklaşımın korunması" olarak tanımlanmaktadır. Slee (1996) sağlığı genel manada "gündelik yaşamın kaynağı" şeklinde gördüğünü dile getirir ve sağlığı "sosyal, fiziksel ve ruhsal manada iyi olma durumu" olarak tanımlamaktadır. Amerika'da hane halkları üzerinde yapılan araştırmalarda ise sağlık, bireylerin yapmak istediklerini rahatlıkla yapabilme yeteneği ve becerisi şeklinde tanımlanmıştır (Larson, 1991).

Çalışan sağlığı; çalışan bireylerin fiziksel, sosyal ve ruhsal yönlerden iyi olma hallerini tanımlamak için var olan; özünde iş kazaları ve meslek hastalıklarını kapsayan, genel çerçevede ise çalışanların sağlığı için güvenli çalışma koşullarının oluşturulmasını hedefleyen bir yaklaşımdır (Demirbilek, 2005). Çalışan sağlığı, çalışan bireylerin huzur ve sağlıklı bir şekilde sürdürdükleri meslekleri için ehemmiyet taşımaktadır. Çalışan sağlığının dünyada en çok bilinen ve tercih edilen tanımına göre; "Tüm mesleklerde çalışan bireylerin yüksek seviyede sosyal, ruhsal ve fiziksel bir çalışma ortamına erişmeleri ve bu sistemin sürdürülebilmesi amacı ile yapılan gayretlerin bütünü olarak ifade edilir" (Aricı,1999). Anayasa'nın 56. maddesinde çalışan sağlığı konusu şu şekilde tasvir edilmiştir. "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir". Devletin çalışan sağlığı hususundaki kararlılığı, bu anayasal güvence ile ortaya konmuştur (Devebakan, 2007).

Türkiye'de Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü bünyesinde Çalışan Sağlığı Eğitim Merkezleri mevcuttur. Bu kuruluş kısaca CASEM olarak adlandırılmaktadır. CASEM' in koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında çalışan sağlık personellerinin niteliğini ve çalışan sağlığı hizmet etkinliğini arttırmak gibi rolleri vardır. CASEM gibi bir oluşumun spor sektöründe de bulunması, bu sektörde çalışan bireylerin niteliksel olarak gelişmelerine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Her sektörün kendine özgü değişkenleri, süreçleri, kendine özgü koşulları ve iş modellerine göre çalışan sağlığı kavramı birbirinden farklı özellikler taşıyabilmektedir. Spor sektörü de başlı başına özgün bir iş alanıdır. Bu sektörün iş gücü ihtiyacı öncelikle spor lisesi mezunlarından akabinde spor bilimleri fakültesi mezunlarından karşılanmaktadır. Fakat spor iş gücü piyasası serbest piyasa ekonomisinden dolayı giriş çıkışlara açık durumda olduğundan, piyasadaki bu rekabet çalışma şartlarına, sosyo ekonomik ve hukuki boyutlara ve iş bulma sürecine etki etmektedir. Örneğin spor lisesinden mezun olan bireylerin sağlık açısından uygun olmayan çalışma ortamlarında çalışması, olması gerekenden daha uzun sürelerde çalışması ve bu bireylerin kayıt dışı istihdam edilmesi spor sektörü açısından çalışan

sağlığına uygun olmayan koşullar altında değerlendirilebilir. Bahsi geçen durumlar, bireylerin işsizlik sürelerinin uzamasına sebebiyet verebilir ve hatta bireyi istihdamdan alıkoyabilir.

Bu durumda devletin spor işgücüne yetişmiş personel sağlamak amacıyla üretmiş olduğu yahut üreteceği politikalar düzeltici ve yönlendirici rolde olacağından dolayı, spor liselerinin öğrencileri spor sektörüne hazırlaması bakımından önemli olduğu söylenebilir. Spor lisesi ders müfredatı incelendiğinde, lise öğreniminin öğrencilere kişisel, akademik ve mesleki beceriler kazandırması açısından önemli olduğu görülmektedir. Mezuniyet sonrası spor sektöründe iş hayatına atılmak isteyen bireylerin, bu sürece hazırlıklı olması bir durum tespiti olarak görülebilir. Ancak spor sektöründe mevcut çalışma koşullarının yetersiz oluşu, uzun süreli çalışma şartları ve eksik istihdam edilme durumları bu bireylerin spor sektöründe çalışma noktasında zorlandıklarının göstergesi olduğu söylenebilir. Bu sebepten ötürü spor lisesi mezunlarının spor sektörünü çalışan sağlığı açısından nasıl değerlendirdiklerinin önem arz edeceği düşünülmektedir. Literatürde bu değerlendirmeyi yapan bir araştırmaya rastlanmadığı gibi, spor sektöründe “çalışan sağlığı” kavramı ilk defa bu çalışma ile ele alınmaktadır. Bu sebeple bu araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu bağlamda yapılan bu araştırmanın amacı, spor lisesi mezunlarının çalışan sağlığı çerçevesinde, spor sektöründeki çalışma koşullarını değerlendirmelerinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar kişilerin deneyimleri çerçevesinde kurgulanan anlamı ortaya çıkartmayı hedefler. Bu tarz araştırmalarda araştırmayı yapan kişi bir fenomenin manasını, fenomene dahil olanlara göre anlamaya gayret gösterir (Merriam, 2013). Araştırmada, spor lisesi mezunlarının spor sektörüne çalışan sağlığına dair değerlendirmelerine ilişkin görüşleri araştırıldığı için yorumlayıcı fenomenolojik desen kullanılmıştır. Bu desende, farkında olduğumuz fakat ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayışa vakıf olmadığımız yapılara odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırmanın çalışma grubu

Çalışma grubu Türkiye'nin 7 farklı bölgesinden, her bölgeden 3'er kişi olmak şartıyla toplam 21 spor lisesi mezunu bireyden oluşmaktadır. Toplam 7 farklı bölgeden seçilen spor lisesi mezunlarının katıldığı bölgeler; Doğu Anadolu, Güney Doğu Anadolu, İç Anadolu, Karadeniz, Ege, Akdeniz ve Marmara bölgeleridir. Araştırmanın örnekleme “Amaçsal örnekleme” yoluyla belirlenmiştir. Bu örnekleme oluşturma tekniğinde, örnekleme grubu belirli bir özellik veya kritere göre tercih edilen kişi ve gruplardan oluşur. Araştırma evreninin birbirinden farklı yapıları içerisinde barındıran küçük bir örnekleme içinde temsil edilebilmesi yönünden avantajlıdır (Black, 2002). Amaçlı örnekleme yönteminde, daha önceden belirlenmiş bir hedefe yönelik araştırmanın derinlemesine sürdürülebilmesi için bilgi zengini durumlar tercih edilir ve ampirik genellemelerden ziyade derinlemesine anlama hedeflenir (Patton, 2014). Spor sektörüne iş gücü sağlayan temel yapıların başında spor liseleri gelmektedir. Spor lisesi mezunlarının spor sektöründe çalışan sağlığına dair değerlendirmeleri büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle spor lisesinden mezun olmuş bireyler araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışmada iki kadın ile on dokuz erkek katılımcının bulunması amaçlı örnekleme yönteminin tercih edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu araştırmanın örnekleme spor lisesinden mezun olmuş 21 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan spor lisesi mezunlarının demografik verileri Tablo 1'de gösterildiği şekildedir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni hal	Bölge	Çalışıyor mu?	Sektör
K1	Erkek	28	Evli (2 Çocuk)	Akdeniz	Evet	Perakende/ Kasiyer
K2	Erkek	27	Evli (1 Çocuk)	Akdeniz	Evet	Turizm
K3	Erkek	27	Bekâr	Akdeniz	Evet	Turizm
K4	Erkek	23	Bekâr	Doğu Anadolu	Evet	Hayvancılık
K5	Erkek	23	Bekâr	Doğu Anadolu	Evet	Askeri personel
K6	Erkek	21	Bekâr	Doğu Anadolu	Evet	İnşaat
K7	Erkek	25	Bekâr	Ege	Evet	Oto galeri
K8	Erkek	23	Bekâr	Ege	Evet	Fabrika İşçi

K9	Kadın	21	Bekâr	Ege	Evet	Otomotiv Sanayi
K10	Erkek	23	Bekâr	Güneydoğu	Evet	Elektrikçi
K11	Erkek	22	Bekâr	Güneydoğu	Hayır	-
K12	Erkek	25	Evli (1 Çocuk)	Güneydoğu	Evet	Kuruyemiş
K13	Erkek	23	Bekâr	İç Anadolu	Evet	Ayakkabı
K14	Erkek	27	Evli	İç Anadolu	Evet	Güvenlik görevlisi
K15	Erkek	27	Evli	İç Anadolu	Evet	Perakende
K16	Erkek	21	Bekâr	Karadeniz	Evet	Futbolcu
K17	Kadın	22	Bekâr	Karadeniz	Evet	Memur
K18	Erkek	24	Bekâr	Karadeniz	Evet	Futbolcu
K19	Erkek	22	Bekâr	Marmara	Evet	Demir çelik
K20	Erkek	21	Bekâr	Marmara	Evet	Müzik-Prodüktör
K21	Erkek	21	Bekâr	Marmara	Evet	Pastane

Tablo 1’de katılımcıların demografik özellikleri verilmiştir. Tablo 1’deki bulgulara göre: Katılımcıların %9,56 (f=2)’sı kadın, %90,44 (f=19)’i erkektir. Katılımcıların genel yaş ortalaması $Yaş_{ort}=23,60$ yıldır. Katılımcıların %23,81 (f=5)’i evli, %76,19 (f=16)’u bekârdır.

Araştırmanın veri toplama aracı

Bu çalışmada, nitel araştırma içerisinde en yaygın veri elde etme tekniği olarak kullanılan görüşme tekniği tercih edilmiştir. Doğrudan gözlemlenemeyen durumlar için insanlarla görüşmeler yapılır. Bireylerin niyetlerini, düşüncelerini ve duygularını gözlemlemek pek mümkün değildir. Bireylerin yaşantıları içerisinde yaşadıkları olaylara nasıl anlamlar yükledikleri ve bireylerin yaşantılarını nasıl düzenledikleri gözlenemez. Bu durumları gün yüzüne çıkartmak için bireylere sorular sorulmalıdır. Bu durumda bireylerle yapılan görüşmelerde amaç, bireylerin bakış açılarını tespit edebilmektir (Patton, 2014). Araştırmaya katılan bireylerin kendi yorumlarından yola çıkarak algı ve tecrübe dünyalarına vakıf olmak amacıyla çalışmada veri toplama tekniği olarak “derinlemesine görüşme” yapılması ve bu çerçevede görüşme formu ortaya çıkartılması planlanmıştır. Görüşülen bireye daha geniş bir zaman bırakabilmek ve zamanın en etkin şekilde kullanılmasını sağlamak için görüşme formu kullanılmaktadır (Kümbetoğlu, 2017). Spor lisesi mezunlarının spor sektörünü çalışan sağlığı açısından nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymak için çalışmada “yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme” tekniği kullanılmış ve bu kapsamda veri toplama aracı geliştirilmiştir. Görüşme formu araştırma odağında gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda, araştırmanın ana problemi baz alınarak hazırlanmıştır. Görüşme formunda kişisel bilgilere dair sorular, sosyo-demografik sorular ve araştırmanın amacına yönelik sorular bulunmaktadır. Araştırmanın amacına yönelik sorular şu şekildedir: “Spor alanında çalışıyor olmanız/çalışmıyor olmanız sağlığınızı nasıl etkilemektedir?”, “Şu an çalıştığınız iş yerinde çalışma koşullarınız sağlık açısından uygun mudur?”, “Çalışan Sağlığı ne demektir?” içerikli üç temel soru bulunmaktadır ve bu sorular katılımcıların demografik bilgilerine ulaşmaya yönelik soruların dışında kalan sorular olarak hazırlanmıştır. Görüşme formu araştırmanın hedefleri doğrultusunda yapılandırılmıştır.

Araştırmanın verileri 2023 yılında çevrimiçi bireysel derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcılardan randevular alınmıştır ve katılımcıların istedikleri gün ve saatte, katılımcılardan ses kaydı izni alınarak görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama 5 dakika sürmüştür. Analiz yapmak için ilk adım verilerin metne aktarılması olmuştur. Katılımcıların şahsi bilgilerini gizlemek amaçlı gerçek isimleri kullanılmamış ve bunun yerine her bir katılımcıya ayrı ayrı kod adları verilmiştir.

Araştırmanın veri analizi

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmek amacıyla, deşifre edilerek yazılı metne dönüştürülmüştür. İçerik analizi ile veriler tanımlanmaya, verilerin içerisinde saklı olma ihtimali olan gerçekler gün yüzüne çıkartılmaya çalışılır. Nitel çalışmada veriler dört safhada analiz edilmektedir. Birinci aşamada veriler kodlanır, ikinci aşamada temalar tespit edilir, üçüncü aşamada kodlar ve temalar düzenlenir, son aşamada ise bulgular tanımlanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmacı deşifre ettiği verileri özenle okumuş, kodlamış ve temalara ulaşmıştır. Ulaşılan temalar altındaki kategoriler ve kodlar yorumlanmıştır. Bulgular kısmında çalışmaya katılan bireylerin şahsi ifadelerinden de direkt alıntılar yapılarak desteklenmiştir. Bu çalışma nitel araştırma modeline göre tasarlanmıştır, genellikle istatistiklerin ve nicel verilerin dikkate alınmadığı nitel çalışmalarda,

araştırmacının gözlemleri ile araştırılan konuya ilişkin söylem ve metin analizi gibi detaylar mevcuttur (Mallat, 2007).

BULGULAR

Araştırma soruları bağlamında katılımcıların görüşleri; “çalışma ortamının sağlık ve iyi hissetme üzerindeki etkileri”, “sağlıklı yaşam tarzı ve çalışan sağlığı” ve “sporun iş ve yaşam dengesi üzerine etkileri” olmak üzere üç tema altında analiz edilmiştir.

Çalışma ortamının sağlık ve iyi hissetme üzerindeki etkileri

Çalışma ortamının sağlık ve iyi hissetme üzerindeki etkileri temasında katılımcıların çalıştıkları ortamlarda kendilerini sağlık açısından nasıl hissettiklerine dair bulgular yer almaktadır.

Perakende işi ile uğraşan 28 yaşındaki spor lisesi mezunu, çalışma ortamının sağlık kurallarına uygun olmadığını ve iş yerinde psikolojik şiddete maruz kaldığını ve sürekli kendisine “*hani sen yapamazsan bu işi senin yerine yapacak biri var*” söylemleri ile korkutularak mobbing uygulandığını, doğal olarak bu durumun psikolojisini olumsuz etkilediğini beyan etmektedir.

K1: Yani inanın çalışma ortamımız sağlıklı değil, yani kesinlikle tamamen insanların psikolojisi ile oynanıyor. Yani öyle söyleyeyim. Ya mobbing yapılıyor ya da baskı uygulanıyor. Yani nasıl söyleyeyim ben size sürekli hani sen hani yapamazsan bu işi sen yapmazsan senin yerine yapacak biri var deniyor.

Çalışma ortamı ile ilgili bir başka sorun da çalışma ortamının fiziksel şartlarının sağlık açısından uygun olmaması durumudur. Mevsimlik işçi olarak çalışan K11, çalışma ortamının toz toprak içerisinde olması münasebetiyle psikolojik olarak kendisini iyi hissetmediğini beyan etmektedir.

K11: Ben mevsimlik işçiyim, elektrik ustasıyım. İnşaatlarda çalışıyoruz ve çalışma alanımız sağlık açısından çok da uygun değil, hatta toz toprak her yer hiç uygun değil. Bu durumda benim psikolojimi olumsuz etkiliyor.

K1 ile benzer mesleği yapan K15’te çalışma ortamının sağlık açısından uygun olmadığını belirterek K1 ile aynı beyanı vermektedir. Fakat K15 çalışma ortamındaki psikolojik baskıdan veryansın etmemekte, çalışma ortamındaki sosyal ve fiziksel şartların kendisini rahatsız ettiğini dile getirmektedir.

K15: Benim çalıştığım yani iş sektörü sosyal ve fiziksel açıdan aslında sağlığa çok uygun değil ama bizim şirketimizin imkanlarından dolayı en fazla bir koli kaldırıyoruz. Onlar da yani bilinçli kaldırıyoruz. Süreç içerisinde herhangi bir sıkıntı yaşamıyoruz.

21 yaşındaki Futbolcu K16 ile, 21 yaşındaki Pastane sektöründe çalışan K21 çalışma ortamlarının sağlık açısından uygun olduğunu; her iki spor lisesi mezununun da çalışma ortamlarındaki fiziksel şartların iyi olmasının, çalışma ekibi tarafından kendi sağlıklarının ve iş güvenliklerinin önemsenmesinin kendilerini memnun ettiğini söylemişlerdir.

K16: Çalıştığım iş ortamı sağlığa uygun evet ve ben çok da memnunum. Birçok arkadaşım iyi Allah'a şükürler olsun her türlü yardım ediyorlar, kulübümde iyi. Yani bir sorun yok ortada. Yani doktorumuz var, futbolcu sakatlandığında hemen müdahale edilir bunların hepsine, yani yardımcı oluyorlar sağlık konusunda.

K21: Sağlığa uygun. Yani ben şu an zaten pastanede çalışıyorum. Yani sağlığımı etkileyecek bir durum yok. Ondan önce de fabrikada çalışıyordum. Yani iş güvenliği eğitimleri falan vesaire hepsi başlangıçta girmeden yapıyordu.

Sağlıklı yaşam tarzı ve çalışan sağlığı

Sağlıklı yaşam tarzı ve çalışan sağlığı temasında katılımcıların çalışan sağlığı üzerine düşünceleri, farkındalıkları ile bireylerin sağlıklı yaşam tarzına dair bulgular yer almaktadır.

Çalışan sağlığı kavramının farkındalığı üzerine katılımcıların ifadelerinde dikkat çeken en önemli husus, psikolojik ve fiziksel olarak iyi olma halinin çalışan sağlığı ile bağdaştırılması olmuştur. K11 psikolojik olarak iyi olma durumunu çalışan sağlığı kavramı ile bağdaştırırken; K8 bu durumu

fiziksel olarak, K1 ve K17 ise çalışan sağlığını hem fiziksel hem de psikolojik olarak çalışma şartlarının iyi olması durumu olarak yorumlamıştır.

K1: Çalışan sağlığı bence psikolojik olarak, vücut olarak çalışanın tabii ki çalışma şartlarının iyi olması durumudur.

K8: İnsanların kendi fiziksel özelliklerini en üst seviyeye çıkarması şeklinde düşünüyorum.

K11: Çalışan sağlığı bana psikolojiyi anımsatıyor sadece. Yani çalışan kişilerin çalıştığı alanda psikolojik olarak kendini iyi hissetmesidir.

K17: Mesela diyelim sandalyeye nasıl oturduğun, kambur oturuyorsanız vücudunuz zarar görebilir ya da ne bileyim çalıştığımız yerdeki temizlik de önemli çalışan sağlığı için diye düşünüyorum. Çalışma ortamında psikolojik baskının olmaması da çok önemli, çalışana nasıl davranıldığı falan.

İnşaat sektöründe çalışan 21 yaşındaki K6 ise çalışan sağlığı kavramını bağlamından kopuk bir şekilde yorumlayarak, çalışan sağlığını bir tehlike olarak algılamış ve yaşam tarzında ölüm tehlikesi ile yüz yüze olduğunu iddia etmiştir.

K6: Çalışan sağlığı, bence tehlikelerdir, mesela örnek vereyim, benim şu an ölüm tehlikem çok var. Mesela bizim işte çalışanın hastalanması durumunda hemen serum takılıyor, iğne vuruluyor.

Çalışılan iş sektörünün mahiyeti çalışan sağlığına ve bireyin yaşam tarzına bakış açısını şekillendirmektedir. Güvenlik görevlisi olan K14 ve sanayide çalışan K19 çalışan sağlığını iş güvenliği çerçevesinde yorumlayarak, kişisel önlemlerle çalışan sağlığına uygun bir çalışma ortamı oluşturulabileceğini beyan etmişlerdir.

K14: Vallahi ne diyeyim çalışan sağlığı, sigorta ondan sonra havalandırma, maske, hijyen vb. unsurlar diyebilirim.

K19: Çalışan sağlığı, çalışanların çalıştığı firmalarda bölgelerde, etkilenmemesi gereken yerlerde ona göre önlem alınması, iş kıyafeti olsun, iş güvenliği olsun bunlara önlem almaktır.

Sporun iş ve yaşam dengesi üzerine etkileri

Sporun iş ve yaşam dengesi üzerine etkileri temasında katılımcıların spor yapıyor ya da yapmıyor olmasının iş ve yaşam dengesi üzerine etkisine dair bulgular yer almaktadır.

Katılımcılar genelinde herhangi bir spor branşı ile ilgilenmiyor olmanın en büyük etkisi fiziksel ve psikolojik düzeydedir. Spor lisesinden mezun olduktan sonra sporu bırakmış olmalarından dolayı ve spor ile alakalı olmayan işlerde çalışıyor olmalarından mütevellit fiziksel ve psikolojik sorunların baş gösterdiği ifade edilmiştir.

K2: Şöyle ki sporu bıraktığımın etkilerini görüyorum. Vücudumda bazı tepkimeler oluyor. Bazen kas ağrılarım veya böyle bazen daha öncesinde sporculuk hayatımda esnek olan vücudum şu an yeteri kadar esnek değil. Hayatım boyunca sporda evet psikolojimi, yönettim. Şu an için spor yapamıyorum ama spor yapmak istiyorum şartlar gereği şu an yapamıyorum, bu durum benim psikolojimi olumsuz etkiliyor.

K4: Sporun bıraktım hayvancılık yapıyorum ve sigaraya başladım öyle diyeyim. Ancak şu an içmiyorum, bıraktım sigarayı kısa bir zaman önce. Beni bu durum fiziksel olarak da çok etkiledi, mesela sürekli karnım ağrıyor, beni bu durum çok rahatsız ediyor. Psikolojik olarak da etkilendim, yani spor yaptığım zamanlar daha bir aktif, yani daha bir enerjiktim. Ama şu an pek öyle değil, yani sürekli oturduğumuz yerdeyiz.

K12: Spor her zaman iyidir. Spor olmadığı zaman insanın bir adım geride olduğunu düşünüyorum. Fiziksel olarak kilo aldım ve vücudumu etkiledi. Psikolojik olarak da etkiliyor beni. Eskiden 63 kiloydum şimdi 85 kiloyum, göbeğim öne çıktı çok rahatsız oluyorum bu durumdan.

K14: Şu anda 5 merdiveni zor çıkıyorum, yani antrenman yok, spor yok, bir şey yok. Vesaire falan o kadar soğuttular ki yani o kadar başka şeyler oldu ki şu anda 5 tane merdiven çıkarken bile yoruluyorum ve diyorum ki ben nasıl böyle bir şey yapıyorum? Psikolojik olarak sıkıntıya düşürüyor insanı. Evet, yani fiziksel olarak zaten zorlanıyorum. Bu da beni psikolojik olarak etkiliyor.

K20: Şöyle söyleyeyim psikolojik olarak ilk sene çok zor geçti benim için, zorlandım psikolojik olarak. Fiziksel olarak kilo almama sebep oldu. Bir kere spor yaparken beyin olarak daha aktiftim, onun farkındayım yani hani. Hem beyin olarak hem fiziksel olarak daha zinde bir insandım. Sporu bırakmam bir şekilde beni nasıl diyeyim, çürük demeyeyim de bir paslandım.

Oto galeri işi ile uğraşan 25 yaşındaki K7, spor ile alakalı bir iş yapmasa da çocukluğundan beri sporu bir yaşam tarzı olarak benimsediğini, spora aktif olarak devam ettiğini ve bu durumun kendisini spor yapmayanlara nazaran daha zinde hissetmesini sağladığını beyan etmiştir.

K7: Oto galeri işi yapmama rağmen, ben hala spor yapıyorum. Spor benim hayatımda çocukluğumdan beri var ve hayatımda spor olduğu için gayet mutluyum. Çünkü kendimi hem sağlıklı hem de yani öteki spor yapmayan insanlara göre daha dinç ve daha sağlıklı hissediyorum. Yani fiziksel olarak psikolojik olarak ve fizyolojik açıdan daha sağlıklı hissediyorum kendimi başkalarına nazaran.

Memur olarak hayatına devam eden 22 yaşındaki K17, işinin spor ile alakalı bir iş olmamasına rağmen işini sevdiğini, uzun zamandır spor yapmaması yüzünden bu durumun kendisini sadece psikolojik olarak olumsuz etkilediğini beyan etmiştir.

K17: Ya aslında şöyle bir şey şimdi uzun zamandır spor yapmıyorum. Evet illaki spor iyi bir şey sadece hani çoğu insan işte kilo alımı falan anlamında düşünüyor ya, öncelikle sağlık tabii ki de ama şu anda spor yapmasam da iyi de hissediyor gibiyim kendimi, ama hani şu anda mesela spor yapmaya başlasam mı diye falan düşünmüyor değilim. Çünkü spor yapmayı seviyorum. Ancak psikolojik olarak olumsuz etkiledi diyebilirim, Spor üzerine bir işte devam etseydim spor üzerinden iyi bir yerlerde olabilirdim. Ya aslında işimi de seviyorum ama hani böyle, evet daha hareketli bir işim olsun ne bileyim. Hani böyle sürekli enerjik falan böyle sürekli bir aktivite, bir şey olsun isterdim.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma spor lisesi mezunlarının spor sektöründe çalışan sağlığına dair değerlendirmelerini tespit etmek amacı ile yapılmıştır. Buna göre, spor lisesi mezunlarının spor sektöründe çalışan sağlığına ilişkin farkındalıklarının olmadığı saptanmıştır. Katılımcıların çalışan sağlığına dair bilgiden yoksun olmaları, spor sektöründe çalışan sağlığı hususlarına dikkat etmemelerine yol açtığı düşünülmektedir. Zelyurt ve Şaşmaz Ataçoğlu (2016), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, spor merkezlerindeki antrenörlerin %48,6'sının gün içerisinde çok fazla üye ile ilgilenmesinden dolayı çalışma saatleri içindeki dinlenme molalarını yeterli bulmadıkları, bu durumda çalışan sağlığı açısından önem arz ettiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla çalışma saatleri içerisinde dinlenme sürelerinin yeterli olmasının, çalışan sağlığı açısından önem arz ettiği söylenebilir.

Günümüzdeki modern toplumlarda spor yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olarak görülmektedir. İnsanlar merakını celbeden sportif branşları profesyonelce yahut amatörce yapmakla kalmayıp birer ebeveyn olarak çocuklarını bir spor branşına veya egzersize yönlendirmekte öncü olmaktadır. Bu yönelimlerin doğurmuş olduğu ihtiyaçlar çerçevesinde, ülkemizde spor kulüpleri, spor liseleri açılmış ve bünyelerinde milyonlarca gencin yetişmesini sağlamışlardır. Türk eğitim sisteminde spor liselerinin ehemmiyeti fazladır. Ülkemizin dünyaya tanıtımında, ekonomi ve sağlık alanlarında spor liselerinin olumlu etkileri yadsınamayacak düzeydedir. Spor liselerinin spor sektörüne yetişmiş personel kazandırma noktasında sektörün eğitim temelli ilk basamağı olduğu bilinmekte ve bu da spor liselerinden yetişen bireylerin insan kaynağı olarak ülke ekonomisindeki katma değeri olarak görülmektedir. Spor sektörünün ortaya çıkarttığı ekonomik parametreler neticesinde, önce bireyde sonra da toplumda yarattığı etkileriyle diğer sektörler ile rekabet edebilir hale gelmiştir (Aslan ve Uğraş, 2021).

Spor liselerinden mezun olan ve sektördeki iş imkanlarını değerlendiren bireylerin spor sektöründeki çalışan sağlığı farkındalığının ve bilgisinin yüksek olması, çalışma ortamının kendisine fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan iyi gelmesini sağlayacak bilince sahip olması açısından önem arz etmektedir. Çalışan sağlığı, çalışanların sosyal, bedensel ve ruhsal açılardan kendilerini iyi hissetmeleri olarak nitelendirilen; genel olarak çalışan sağlığı açısından güvenilir mekanlar ve şartların oluşmasını; özde ise iş kazaları ve mesleki rahatsızlıkları konu edinen bir yaklaşımdır (Demirbilek, 2005). İşyerinde çalışan sağlığı konusunda birçok teorik çalışmanın gerçekleştirilmesiyle birlikte birçok da uluslararası organizasyon, açıklamalar ve çalışmalar gerçekleştirmiştir. 1950'li yıllardan itibaren Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO/WHO) kurduğu komite marifeti üzerinden gerçekleştirdiği sonuç bildirgeli

açıklamalarında; işyeri sağlığı hizmetlerinin çalışanların sosyal, zihinsel ve fiziksel durumlarını yükseltecek faaliyetler bütünü olması gerektiği açıklamalarında bulunmuştur (Gardiner ve Harrington 2007). Literatürde bulunan veriler çerçevesinde çalışanların iş yerlerinde çalışan sağlığı çerçevesinde yapılan düzenlemeler ile kendilerini her açıdan iyi hissedecekleri düşünülmektedir. Ayrıca edinilen bu literatür bulgularının araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir. Ülkemizde çalışan sağlığı ile ilgili 6931 sayılı iş kanununa bağlı olan 15. Maddesi; iş yerlerinde çalışanların çalışma ortamında karşılaşabilecekleri sağlık ve güvenlik risklerinin iş yeri sahibi tarafından dikkate alınarak, çalışanların ilk işe alındığı zaman, çalışma sürecinde ve işten ayrılırken sağlık muayenesine tabi tutulması ve bu sonuçları kayıt altına alınarak arşivde saklanması mecburiyeti getirmektedir (Karaca, 2021). Spor sektörünün kendine özgü bir sektör olması ve çalışan sağlığı bakımından henüz bu sektörde bilgi ve farkındalığın düşük olması spor sektöründe bir krize neden olmaktadır. Spor lisesinden mezun olan bireylerinde bu krizden etkilenmesi kaçınılmaz bir gerçektir. Ülkemizde CASEM'lerin her ilde bulunmasına rağmen spor sektörünün çalışan sağlığı üzerine yapılan bu çalışmalardan faydalanamadığı ve hatta spor sektörü iş gücünün bunlardan haberdar bile olmadığı ve bu durumunda spor sektörü adına bir eksiklik olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada katılımcıların tamamının çalışan sağlığına dair bilgi ve farkındalıklarının olmadığı, bu sebepten ötürü de iş yerindeki çalışma ortamlarını çalışan sağlığı açısından değerlendirme hususunda yetersiz kaldıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan spor lisesi mezunlarının çoğunun iş yerindeki çalışma ortamlarının çalışan sağlığına uygun olmadığı ve bu durumun katılımcıların özellikle psikolojik olarak iyi olma hallerini olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Katılımcılardan spor alanında çalışmayan ve herhangi bir spor aktivitesi içerisinde yer almayan bireyler, fiziksel ve ruhsal bir gerileme içerisinde olduklarını, bu durumun gündelik yaşantılarını olumsuz etkilediğini vurgulamaktadırlar. Bunun tam aksine spor alanında çalışmaya bile spor aktivitelerine devam eden ve spor sektöründe işgücü olarak çalışmaya devam eden bireyler, kendilerinin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan diğerlerine nazaran daha sağlıklı olduklarını dile getirmektedirler. Bu sebeple spor lisesi mezunları açısından, spor sektöründe çalışan sağlığının önemli olduğu ve çalışan sağlığının iş yerinde fiziksel, ruhsal ve psikolojik olarak iyi olma halini etkilediği sonucuna varılabilir.

Etik Onay İzin Bilgileri

Etik Kurul Komitesi: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu

Protokol Numarası: 20.12.2022-120

KAYNAKÇA

- Afacan, E. ve Avcı, N. (2019). Sporun Felsefi Boyutlarının Değerlendirilmesi.Tabula Rasa: Felsefe ve Teoloji, 31.
- Arıcı, K. (1999). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği.Tes-İş Eğitim Yayınları.
- Aslan M. ve Uğraş S. (2021). The Relationship Between the Anxiety About Finding A Job and the Career Beliefs of the Sports Management Department Students. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 6(15), 1149-1178.
- Ataçoğlu, M.Ş. ve Zelyurt, M.K. (2017). Spor Bilimleri Fakülteleri Mezunlarının İşsizlik Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 70-97.
- Atalay A., Ay S. (1996). Spor Faaliyetlerinin Ekonomik Faaliyetlerle İlişkisi IV. Spor Bilimleri Kongresi Hacettepe Üniversitesi. 1-3 Kasım. Ankara.
- Bindesen, Z.V. ve Bindesen, M.A. (2020). İnsan, spor ve felsefe (Spor felsefesine bir giriş). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(4), 1302- 2040.
- Black, T.R. (2002). Understanding Social Science Research. Sage Pub
- Bowling A. (1991). Measuring Health. Open University Press, Milton Keynes.
- Demirbilek, T. (2005). İş Güvenliği Kültürü.Dokuz Eylül Yayınları.

- Devebakan, N. (2007). Özel sağlık işletmelerinde iş sağlığı ve güvenliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, İzmir.
- Dilekçi, U. (2023). Spor lisesi kariyer meselesi. Milat Gazetesi. Erişim Tarihi:15.11.2023. URL: <https://www.milatgazetesi.com/yazarlar/spor-lisesi-kariyer-meselesi-1756/>
- Ekren, N. ve Çağlar, A. B. (2003). Spor Ekonomisi: Teorik Bir Çerçeve. *Active Dergisi*, 32, 1-16.
- Gardiner, K. & Harrington, J.M. (2007). Occupational Health (5 th Edition). Blackwell Publishing, 374.
- Heper, E., Sertkaya, Ö. G. Ö., Koca, C., Ertan, H., Kale, M. & Terekli, S. (2012). Spor bilimlerine giriş. Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- İmamoğlu, A. F. (1992). İkininli yıllara doğru Türk sporu üzerine bazı gözlemler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 9-19.
- Karaca, Ş. (2021). Sağlık haber algısının sağlıklı yaşam farkındalığı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *İstanbul University Journal of Sociology*, 41(2), 289-318.
- Karapınar, Y. (2007). Spor liselerinde öğrenim gören öğrencilerin okula giriş nedenleri ve mesleki beklentilerinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.
- Kümbetoğlu, B. (2017). Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma. Bağlam Yayınevi.
- Larson, J. L. (1991). The Measurement of health. Concepts and Indicators. Greenwood Press, New York.
- Mallat, N. (2007). Exploring consumer adoption of mobile payments—A qualitative study. *The Journal of Strategic Information Systems*, 16(4), 413-432.
- MEB (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin alan tercihlerinin incelenmesi. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED), Ankara.
- MEB. (2022). Milli eğitim örgün istatistikleri. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma, desen ve uygulama için bir rehber. Nobel Yayıncılık.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Robinson, J. & Elkan, R. (1996). Health Needs Assessment. Pearson Professional Limited.
- Slee, V.N. (1996). Health care terms. Tringa Press, Saint Paul, Minnesota.
- Şahin, M. (2014). Spor ahlakı ve sorunları. Evrensel Basım Yayın.
- Şentürk, H.E. (2016). Avrupa birliği spor eğitimi temelinde Türkiye spor liselerinin işlevsellik açısından durum analizi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Manisa.
- Taşmektepligil, Y., Hazar, F., Ağaoğlu, S., Öğreten, N. & Terzioğlu, E. (2009). Beden eğitimi ve spor alanı mezunlarının istihdam sorunları ve yeni iş olanakları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 99-118.
- Yıldırım, H. & Şimşek, A. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Zelyurt, M.K. & Ataçoğlu, M.Ş. (2016). İstanbul'da spor merkezlerindeki antrenörlerin çalışma koşullarının incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1303-1414.

KAYNAK GÖSTERİMİ

- Nakip, C. & Şaşmaz Ataçoğlu, M. (2024). Spor Sektöründe Çalışan Sağlığı Değerlendirmesi: Spor Lisesi Mezunları Örneği. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi - USEABD*, 10(1), 26-35. DOI: 10.18826/useeabd.1404597